

О. Л. Тоцька,

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
факультет економіки та управління,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
вул. Винниченка, 28, м. Луцьк, 43021, Україна
o_totzka@meta.ua

АВС-АНАЛІЗ ДОХІДНОСТІ ФАКУЛЬТЕТІВ СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Анотація. За допомогою АВС-методу визначено групи А, В, С факультетів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки залежно від показників надходжень від плати за навчання бакалаврів і магістрантів першого курсу. Дослідження проведено на основі даних приймальної комісії цього ВНЗ за 2017 рік.

Ключові слова: АВС-аналіз, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, факультет, бакалавр, магістр, освітня програма, плата за навчання.

Постановка проблеми. Для групування великої кількості економічних даних і прийняття на основі їх аналізу управлінських рішень можна використовувати розроблений у 80-х рр. ХХ ст. АВС-метод (Activity Based Costing), автором якого є П. Терні (США) [1]. Він ґрунтується на так званому законі Парето (20/80), згідно з яким п'ята частина (20 %) від усієї кількості об'єктів дає зазвичай близько 80 % результатів, а внесок решти 80 % становить лише 20 % [2]. Застосування АВС-методу дозволяє здійснити глибший, порівняно із принципом Парето, поділ: розбити початкову множину об'єктів не на дві, а на три підмножини, залежно від їх питомої ваги в загальному значенні певного показника (напр., доходу): А – близько 80 %, В – близько 15 %, С – близько 5 %.

Аналіз останніх досліджень. У сфері економіки дослідженню та проведенню ABC-аналізу присвятили свої праці такі науковці, як А. А. Думназев, С. В. Качуровський, А. О. Музиченко. Зокрема, ними було розглянуто ABC-аналіз як метод управління запасами підприємства [3], ABC-XYZ аналіз як один з інструментів контролінгу на підприємствах АПК [4], особливості контролю виробничих запасів [5]. Однак у цих публікаціях ABC-метод не застосовувався до об'єктів сфери освіти. Саме цю прогалину і має заповнити наша стаття, яка є логічним продовженням декількох попередніх досліджень автора про надходження від бакалаврських і магістерських освітніх програм Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки [6–7].

Постановка завдання. Метою цієї наукової розвідки є проведення ABC-аналізу дохідності факультетів СНУ ім. Лесі Українки. Для її реалізації розглянемо такі завдання:

1) визначити групи А, В, С структурних підрозділів університету за показником доходу від плати за навчання бакалаврів першого курсу;

2) провести ABC-аналіз факультетів СНУ ім. Лесі Українки за надходженнями від плати за навчання магістрантів першого курсу;

3) застосувати ABC-метод для групування структурних підрозділів університету за показником сукупного доходу від плати за навчання усіх студентів першого курсу.

Виклад основного матеріалу. У 2017 р. приймальна комісія СНУ ім. Лесі Українки проводила прийом абітурієнтів на 15 факультетів за 70 бакалаврськими та 70 магістерськими освітніми програмами:

- біологічний – 4 бакалаврські та 4 магістерські;
- географічний – 6 і 7;
- економіки та управління – 5 і 9;
- іноземної філології – 7 і 7;
- інформаційних систем, фізики та математики – 8 і 7;
- історичний – 7 і 6;
- мистецтв – 3 і 2;
- міжнародних відносин – 5 і 6;
- педагогічний – 4 і 4;
- психології – 2 і 2;
- соціальних наук – 5 і 4;
- фізичної культури, спорту та здоров'я – 3 і 3;
- філології та журналістики – 6 і 5;
- хімічний – 4 і 3;
- юридичний – 1 і 1.

У табл. 1 відобразимо результати ABC-аналізу факультетів СНУ ім. Лесі Українки за таким показником, як сукупний річний розмір плати зарахованих на перший курс бакалаврату д. ф. н.

Як бачимо, п'ять факультетів за рік принесуть дохід університету на суму більше 1 млн грн, три – понад 0,5 млн грн, п'ять – більше 100 тис. грн, два – менше 100 тис. грн.

До групи А нами віднесено сім факультетів (46,67 % від загальної кількості), частка яких у сукупному річному розмірі плати за-

рахованих на перший курс бакалаврату д. ф. н. становить 76,75 % (8 376 600 грн). До групи В увійшло чотири факультети (26,67 % від загальної кількості) з часткою доходу 17,72 % (1 934 700 грн). Група С об'єднала в собі також чотири факультети (26,67 % від загальної кількості), частка яких у сукупному річному розмірі плати бакалаврів першого курсу д. ф. н. становить 5,53 % (603 200 грн).

Таблиця 1

АВС-аналіз доходів бакалаврату факультетів СНУ ім. Лесі Українки

№ з/п	Факультет	Сукупний річний розмір плати зарахованих на 1-й курс бакалаврату д. ф. н., грн	Частка в заг. сумі, %	Накопичена частка в заг. сумі, %	Група АВС
1	Іноземної філології	1 878 000	17,21	17,21	А
2	Юридичний	1 404 000	12,86	30,07	А
3	Міжнародних відносин	1 306 800	11,97	42,04	А
4	Філології та журналістики	1 060 200	9,71	51,76	А
5	Історичний	1 049 000	9,61	61,37	А
6	Географічний	907 100	8,31	69,68	А
7	Фізичної культури, спорту та здоров'я	771 500	7,07	76,75	А
8	Економіки та управління	581 000	5,32	82,07	В
9	Психології	486 000	4,45	86,52	В
10	Педагогічний	470 900	4,31	90,84	В
11	Біологічний	396 800	3,64	94,47	В
12	Соціальних наук	278 400	2,55	97,02	С
13	Інформаційних систем, фізики та математики	180 000	1,65	98,67	С
14	Хімічний	86 400	0,79	99,46	С
15	Мистецтв	58 400	0,54	100,00	С

Сформовано автором на основі наказів про зарахування на навчання та наказів про вартість освітніх послуг.

У табл. 2 подамо результати АВС-аналізу факультетів СНУ ім. Лесі Українки на основі сукупного річного розміру плати зарахованих на перший курс магістратури д. ф. н.

Аналіз табл. 2 показує, що доходи від плати магістрів-першокурсників будуть значно нижчі, ніж бакалаврів. Зокрема, тільки два факультети зможуть отримати за їх навчання більше 1 млн грн, ще три – понад 0,5 млн грн, дев'ять – більше 100 тис. грн, один – менше 100 тис. грн.

Розподіл факультетів по групах за кількістю таких же, як і в попередньому варіанті: група А – сім факультетів (46,67 % від загальної кількості), групи В і С – по чотири факультети (26,67 % від загальної кількості кожна). Їхні частки в сукупному річному розмірі плати зарахованих на перший курс магістратури д. ф. н. становлять відповідно 77,71 % (5 385 600 грн), 14,86 % (1 029 600 грн) і 7,43 % (514 800 грн).

Таблиця 2

АВС-аналіз доходів магістратури факультетів СНУ ім. Лесі Українки

№ з/п	Факультет	Сукупний річний розмір плати зарахованих на 1-й курс магістратури д. ф. н., грн	Частка в заг. сумі, %	Накопичена частка в заг. сумі, %	Група АВС
1	Педагогічний	1 108 800	16,00	16,00	А
2	Юридичний	1 089 000	15,71	31,71	А
3	Інформаційних систем, фізики та математики	871 200	12,57	44,29	А
4	Географічний	772 200	11,14	55,43	А
5	Економіки та управління	613 800	8,86	64,29	А
6	Фізичної культури, спорту та здоров'я	495 000	7,14	71,43	А
7	Філології та журналістики	435 600	6,29	77,71	А
8	Біологічний	396 000	5,71	83,43	В
9	Хімічний	237 600	3,43	86,86	В
10	Історичний	198 000	2,86	89,71	В
11	Психології	198 000	2,86	92,57	В
12	Мистецтв	178 200	2,57	95,14	С
13	Іноземної філології	158 400	2,29	97,43	С
14	Соціальних наук	118 800	1,71	99,14	С
15	Міжнародних відносин	59 400	0,86	100,00	С

Сформовано автором на основі наказів про зарахування на навчання та наказів про вартість освітніх послуг.

У табл. 3 відобразимо результати АВС-аналізу факультетів СНУ ім. Лесі Українки за показником сукупного річного розміру плати зарахованих на перший курс бакалаврату та магістратури д. ф. н.

Як бачимо, два факультети принесуть дохід університету на суму більше 2 млн грн, вісім – понад 1 млн грн, два – більше 500 тис. грн, три – понад 100 тис. грн.

До групи А в цьому випадку потрапило вісім факультетів (53,33 %), частка яких у загальній сумі доходу від навчання першокурсників становить 73,77 % (13 163 900 грн); до групи В – чотири факультети (26,67 %) із часткою сукупного доходу 20,86 % (3 722 800 грн); до групи С – три факультети (20 %) із часткою сукупного доходу 5,37 % (957 800 грн).

Таблиця 3

**АВС-аналіз доходів факультетів СНУ ім. Лесі Українки
від навчання першокурсників**

№ з/п	Факультет	Сукупний річний розмір плати зарахованих на 1-й курс бакалаврату та магістратури д. ф. н., грн	Частка в заг. сумі, %	Накопичена частка в заг. сумі, %	Група АВС
1	Юридичний	2 493 000	13,97	13,97	А
2	Іноземної філології	2 036 400	11,41	25,38	А
3	Географічний	1 679 300	9,41	34,79	А
4	Педагогічний	1 579 700	8,85	43,65	А
5	Філології та журналістики	1 495 800	8,38	52,03	А
6	Міжнародних відносин	1 366 200	7,66	59,68	А
7	Фізичної культури, спорту та здоров'я	1 266 500	7,10	66,78	А
8	Історичний	1 247 000	6,99	73,77	А
9	Економіки та управління	1 194 800	6,70	80,47	В
10	Інформаційних систем, фізики та математики	1 051 200	5,89	86,36	В
11	Біологічний	792 800	4,44	90,80	В
12	Психології	684 000	3,83	94,63	В
13	Соціальних наук	397 200	2,23	96,86	С
14	Хімічний	324 000	1,82	98,67	С
15	Мистецтв	236 600	1,33	100,00	С

Сформовано автором на основі табл. 1–2.

Загальну картину із групуванням структурних підрозділів університету відобразимо в підсумковій табл. 4. Її аналіз показує:

– чотири факультети (географічний; фізичної культури, спорту та здоров'я; філології та журналістики; юридичний) є найбільш дохідними, оскільки в трьох випадках потрапляли до групи А;

– три факультети (економіки та управління; історичний; педагогічний) дещо від них відстають, адже входили до складу як групи А, так і групи В;

Таблиця 4

Групи АВС факультетів СНУ ім. Лесі Українки

№ з/п	Факультет	Група АВС 1	Група АВС 2	Група АВС 3
1	Біологічний	В	В	В
2	Географічний	А	А	А
3	Економіки та управління	В	А	В
4	Іноземної філології	А	С	А
5	Інформаційних систем, фізики та математики	С	А	В
6	Історичний	А	В	А
7	Мистецтв	С	С	С
8	Міжнародних відносин	А	С	А
9	Педагогічний	В	А	А
10	Психології	В	В	В
11	Соціальних наук	С	С	С
12	Фізичної культури, спорту та здоров'я	А	А	А
13	Філології та журналістики	А	А	А
14	Хімічний	С	В	С
15	Юридичний	А	А	А

Сформовано автором на основі табл. 1–3.

– два факультети (біологічний; психології) є міцними середняками, оскільки завжди потрапляли до групи В;

– два факультети (іноземної філології; міжнародних відносин) входили до складу як групи А, так і групи С;

– один факультет (інформаційних систем, фізики та математики) потрапляв до всіх трьох груп А, В і С;

– один факультет (хімічний) входив до складу як групи В, так і групи С;

– два факультети (мистецтв; соціальних наук) є найменш дохідними, адже в трьох випадках потрапляли до групи С.

Висновки. Проведений аналіз дохідності факультетів СНУ ім. Лесі Українки за допомогою АВС-методу показує:

1) за показником доходу від навчання першокурсників-бакалаврів 46,67 % факультетів принесуть 76,75 % надходжень університету;

2) за показником доходу від навчання першокурсників-магістрантів це співвідношення дуже подібне і становить 46,67/77,71;

3) за показником сукупного доходу від навчання всіх першокурсників 53,33 % факультетів принесуть 73,77 % надходжень університету.

Тобто співвідношення Парето 20/80 для такого об'єкта дослідження, як ВНЗ, не підтвердилося. Це пояснюється тим, що частина студентів навчається за рахунок коштів державного бюджету.

Результати дослідження можуть бути використані керівництвом університету для аналізу профорієнтаційної роботи структурних підрозділів, збільшення ліцензійних обсягів на популярні освітні програми та відкриття нових, або прийняття рішення про реструктуризацію факультетів.

Список використаних джерел

1. Сайт «Центру креативних технологій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.inventech.ru/pub/methods/metod-0028/>

2. Дудар Т. Г. Основи логістики [Електронний ресурс] / Т. Г. Дудар, Р. В. Волошин. – Режим доступу: <http://pidruchniki.com/1292052250933/logistika/>.

3. Думназєв А. А. АВС-аналіз як метод управління запасами підприємства / А. А. Думназєв, А. О. Музиченко // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – № 11(2). – С. 7–9.

4. Качуровський С. В. АВС-XYZ аналіз як один з інструментів контролінгу на підприємствах АПК / С. В. Качуровський // Бізнес Інформ. – 2017. – № 7. – С. 160–166.

5. Музиченко А. О. АВС-аналіз як метод управління запасами підприємства [Електронний ресурс] / А. О. Музиченко // Наук. вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2016. – Вип. 249. – С. 319–325. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_econ_2016_249_37.

6. Тоцька О. Л. АВС-аналіз бакалаврських освітніх програм Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки / О. Л. Тоцька // Екон. часопис Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2017. – № 4. – С. 114–122.

7. Тоцька О. Л. Аналіз доходів від магістерських освітніх програм СНУ імені Лесі Українки за допомогою АВС-методу / О. Л. Тоцька // Екон. часопис Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2018. – № 1.

Олеся Леонтєвна Тоцька,

*к.э.н., доцент, доцент кафедри менеджмента,
факультет економіки и управління,*

*Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки,
ул. Винниченко, 28, г. Луцк, 43021, Украина
o_totska@meta.ua*

ABC-анализ доходности факультетов Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки

Аннотация. С помощью ABC-метода определены группы А, В, С факультетов Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки в зависимости от показателей поступлений от платы за обучение бакалавров и магистрантов первого курса. Исследование проведено на основе данных приемной комиссии этого вуза за 2017 год. Определено: по показателю дохода от обучения первокурсников-бакалавров 46,67 % факультетов принесут 76,75 % поступлений университета; по показателю дохода от обучения первокурсников-магистрантов это соотношение составляет 46,67 / 77,71; по показателю совокупного дохода от учебы всех первокурсников 53,33 % факультетов принесут 73,77 % поступлений университета.

Ключевые слова: ABC-анализ, Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки, факультет, бакалавр, магистр, образовательная программа, плата за обучение.

Olesya Totska,

*candidate of economic sciences, associate professor
associate professor of the department of management
faculty of economics and management
Lesya Ukrainka Eastern European National University,
Vynnychenko str., 28, Lutsk, 43021, Ukraine
o_totska@meta.ua*

Abc-analysis of the efficiency of faculties of Lesya Ukrainka Eastern european national university

Abstract. Using the ABC-method, groups A, B, C of the faculties of Lesya Ukrainka Eastern European National University depending on the income from tuition fees of undergraduate and graduate students in the first year are defined. The research was conducted on the basis of the data of the admission commission of this university for 2017. Determined: according to the income from the study of freshmen-bachelors 46,67 % of the faculties will bring 76,75 % of the university's revenues; according to the income from the study of freshmen-magistrates this ratio is 46,67 / 77,71; on the indicator of the total income from the study of all freshmen 53,33 % of the faculties will bring 73,77 % of the university's revenues.

Keywords: ABC-analysis, Lesya Ukrainka Eastern European National University, faculty, bachelor, magister, educational program, tuition fee.

Стаття до редакції журналу надійшла: 30.01.2018 р.